

Innledning

AV HENRIETTE HANKY OG KRISTOFFER LØKKEN ØKLAND

Hva har Shaman Durek, UFOer, vaksinerings av barn og kristne privatskoler til felles? De er eksempler på tema som skaper kontroverser i tradisjonelle og sosiale medier, i klasserom og over middagsbordet. De er også eksempler på henholdsvis religiøse aktører, trosforestillinger, praksiser og institusjoner som vi i dette temanummeret samler under begrepet *kontroversiell religion*.

Begrepet *kontroversiell religion* er i denne sammenhengen ikke et deskriptivt, men heuristisk begrep. Det er ment for å åpne for å diskutere hvilke spørsmål og aspekter ved religion som blir kontroversielle, dvs. skaper sterk, emosjonalisert uenighet mellom ulike grupper i samfunnet (Sætra 2021, 95), og hvordan de får en slik karakter. Vi tar utgangspunkt i en sosiologisk forståelse der begrepet *kontrovers* beskriver sosiale problemer som skapes gjennom sosial handling. Forståelsen samsvarer med Titus Hjelm's definisjon av kontroverser som «the activities of individuals or groups making public claims about conditions that are perceived as a threat to certain cherished values and/or material and status interests» (Hjelm 2014, 165–166).

Hva som omfattes av eller faller utenfor kategorien *kontroversiell* er ikke gitt på forhånd. Religiøse aktører eller praksiser er ikke kontroversielle i seg selv. Ifølge Marie von der Lippe (2021) blir noe kontroversielt avhengig av «factors such as social context and political climate» (von der Lippe 2021, 401). Det som er kontroversielt i en kontekst, trenger ikke å være det i en annen. Mens elever på storbyskoler kan være relativt enige i sitt syn på hvorvidt ulven skal beskyttes mot jegere, så kan temaet skape opphetet debatt i klasser der noen av elevene bor på gårder som stadig mister dyr til ulven. Alt kan dermed bli kontroversielt hvis temaet eller spørsmålet skaper store nok uenigheter. Hva som fanges opp av begrepet *kontroversiell religion* avhenger av konteksten vi ser på.

Hva som er kontroversielt, også hva gjelder religion, kan derfor endre seg over tid.

Vegetarianisme og nyåndelige praksiser som å bruke krystaller var gjerne kontroversielt for noen tiår siden, men har i dag nådd mainstreamsamfunnet. Samtidig kan det som det en gang var bred konsensus om, eksempelvis vaksinerer, skape konflikt og polarisere samfunnet i dag. Endringene er ikke nødvendigvis lineære, men kan gå i forskjellige retninger. Noe kontroversielt kan bli dekontroversialisert, for senere å bli rekontroversialisert. Det som ikke lenger er kontroversielt i en kontekst, kan samtidig forbli kontroversielt i andre deler av samfunnet. Hva som oppfattes som kontroversielt ved og innenfor religion har dermed også endret seg som følge av religiøse endringsprosesser i samfunnet, som sekulariseringsprosesser. På denne måten har tidligere dominerende religiøse verdier og normer blitt marginalisert, og i noen tilfeller gjenstand for kritikk (Repstad 2020, 41–44, 49).

Dette temanummeret tar utgangspunkt i vårt ønske om å undersøke hvordan religion blir kontroversielt i ulike kontekster, fra religiøse organisasjoner, sosiale og tradisjonelle medier til private hjem. Vi vil utforske hvilke aktører som bidrar til å produsere kontroverser, hvem som tjener på eller skades av at religion og religiøse spørsmål konstrueres som kontroversielle, og hvordan det er å forske på slike tema. Gjennom ulike eksempler på kontroversiell religion utforsker artikkelforfatterne hva som berører og skaper opphetet debatt i dagens samfunn.

Forskergruppen

«Forskning og undervisning om kontroversielle tema»

Temanummeret springer ut av redaktørenes deltakelse i forskergruppen «Forskning og undervisning om kontroversielle tema»¹ ved Universitetet i Bergen. Denne tverrfaglige gruppen, ledet av Marie von der Lippe, samler forskere som undersøker spørsmål som oppleves som betente, vekker sterke følelser eller skaper konflikt. Forskergruppen setter særlig søkelys på didaktiske tilnærminger: Hvordan oppstår kontroverser i skolen og høyere utdanning og hvordan håndterer undervisere kontroversielle spørsmål i praksis? Forskningsfunnene har blant annet blitt publisert i den ferske antologien *Kontroversielle tema i utdanning – hva står på spill?* (Anker, von der Lippe og Sæle 2025). Dette temanummeret har et religionsvitenskapelig tilsnitt, og artiklene bidrar til religionsdidaktikken ved å tilføye kunnskap om hvordan befolkningen forholder seg til religion i ulike former og sfærer og hvordan religion

¹ Se mer på: <https://www4.uib.no/forskning/forskergrupper/forskning-og-undervisning-om-kontroversielle-tema>.

blir kontroversielt. Dette er kunnskap som lærere eksempelvis kan bruke i sin undervisning om kontroversielle spørsmål i skolens religions- og livssynsfag.

Tidligere forskning

Temanummeret bygger på tidligere nordisk forskning om kontroverser knyttet til religion i forbindelse med medialisering, populærkultur og skole. Den tidligere forskningen har eksempelvis sett på tema som koranbrenning (Kühle 2024; Lövheim 2024), kjønnslikestilling i islam (Bøe 2019, 2022), rituell omskjæring av gutter (von der Lippe 2021; Økland 2021), heavy metal og satanisme (Hjelm 2014), sekulær kritikk av religiøse trosforestillinger og praksis (Bengtsson 2020; Flensner 2015; Hauan og Anker 2021) og (religions-)forskeres erfaringer med å forske på kontroversielle tema (Andersson 2018; Økland og Hanky 2025).

Titus Hjelms (2014) studie av koblingene mellom kontroversiell populærkultur og kontroversiell religion inneholder en nyttig teoretisering av kontroverser, samt av hvordan kontroverser påvirker gruppeidentiteter. Han viser at subkulturelle responser på at gruppen blir gjenstand for kontrovers kan variere mellom refleksive, som når metallband bruker satanistiske symboler ironisk, og forsterkende, der gruppen omfavner sitt avvikende image eller tøyer grensene ytterligere (Hjelm 2014, 171–172).

Tidligere medialiseringsforskning har vist at medier og medialiseringseffekter kan være sentrale drivere av kontroverser i samfunnet (Lundby og Thorbjørnsrud 2012; Herbert 2014). Ifølge Mia Lövheim (2024) ble den såkalte korankrisen i Sverige, hvor Koranen ble brent til offentlig skue, forsterket av at mediene definerte den som en konflikt mellom ytringsfrihet på den ene siden og et mangfoldig samfunn og minoriteters rettigheter på den andre. Dermed ble det en såkalt «mediatized conflict» (Cottle 2006). Mens noen studier antyder at redaksjonsstyrte nyhetsmedier fremmer et sekulært perspektiv og en kritisk innstilling til særlig organiserte former for religion (Hjarvard 2012), viser andre at nyhetsmedier forsvarer – i hvert fall moderat og liberal – religiøsitet, og oppjonerer mot ateistisk motstand mot religion (Taira 2014).

I skjæringsfeltet mellom medie- og skoleforskning har Marie von der Lippe (2010) vist hvordan norske ungdomsskoleelever ofte forbinder religion med konflikt, fordi dette er en kobling de møter i mediene. Audun Toft (2017) har blant andre vist hvordan dette påvirker hva lærere underviser om i religionsfaget, og hvordan medier bidrar til å formidle fordommer til skoleelever. Kristoffer Løkken Øklands (2021)

begrep «medialiserte fordømmer» beskriver på sin side hvordan medier bidrar til å produsere og reprodusere fordømmer og polarisere diskusjoner om minoriteters rituelle praksiser, eksempelvis rituell omskjæring av gutter blant jøder og muslimer, noe som igjen kan gjøre temaet kontroversielt i skolen.

Temanummeret følger dessuten i fotsporene av forskning om å forske på kontroversielle tema, særlig innenfor humaniora, og forventningene som kolleger, forskningsfeltet og andre eksterne aktører med interesse for forskningen møter forskeren med (Andersson 2018). Vår egen artikkel «Når forskning blir kontroversiell: Unge religionsforskeres refleksjoner over møter med betente tema» handler eksempelvis om hvordan forskning kontroversialiseres og hvordan forskerrollen utfordres når religionsforskere navigerer i kontroversielt terreng (Økland og Hanky 2025).

Temanummerets artikler

Temanummerets fire artikler undersøker ulike religiøse aktører, institusjoner og praksiser som har blitt gjenstand for kontroverser – i medier, i rettssaker og i forskerens møte med forskningsfeltet.

Hanne Amanda Trangeruds artikkel «Religiøs vaksineskepsis og religionsfiendtlighet: Et eksempel fra debatten om fritak fra barnevaksinasjon i USA», handler om religiøse motargumenter til vaksinepolitikk i USA. Artikkelen fokuserer på de aktørene som mener at vaksineskeptiske foreldre bruker sin religiøse bakgrunn strategisk for å få fritatt sine barn fra vaksinasjon, en praksis kritikerne mener har konsekvenser for folkehelsen. Trangerud diskuterer rettssaken *F.F. v. State of New York*, der en foreldregruppe gikk til sak mot staten for å opponere mot at ordningen om religiøst vaksinefritak ble opphevet i 2019. Artikkelen viser hvordan religion blir kontroversielt i møte med helse spørsmål, der etiske betraktninger om det felles beste basert på vitenskap utfordres av individuelle hensyn og religiøse argumenter. Kontroversene knytter seg til diskusjonen om hvorvidt religiøs vaksinemotstand er oppriktig eller et skalkeskjul for andre, kontroversielle holdninger om vaksiner.

Sanja Nilsson og Peter Åkerbäcks artikkel «En skola mot strömmen: De exklusiva brödernas skola i Sverige», handler om Plymouth Brethren Christian Church, eller Plymouthbrødrene, deres historie, med særlig fokus på gruppens skole i Sverige, OneSchool Global, og på hvordan skolen posisjonerer seg i et sekulært svensk samfunn. Nilsson og Åkerbäck undersøker hvordan mediernes negative fremstilling av gruppen og deres skole påvirker skolen, myndighetene og befolkningens oppfattelse

av dem og deres institusjon. Studien er basert på intervju med rektor og observasjoner på skolen, beslutninger og rapporter fra Skoleinspeksjonen, samt artikler og nyhetsinnslag fra ulike svenske medier. De finner at massemediene fremstiller gruppen, og i forlengelse skolen, som problematisk og avvikende, blant annet på grunn av gruppens lukkethet, tradisjonelle kjønnsroller og kjønnsdelt undervisning. Gruppen kritiseres særlig fordi deres religiøse sosialisering, også i skolen, er uforenelig med normene i den svenske majoritetsbefolkningen, som anser religion som en privatsak og mener at barn selv skal velge sin religiøse tilhørighet.

I artikkelen «Åndehacking, demonutdrivelse og ‘the matrix’: Medielogikker i kontroversene om Shaman Durek i norske nyhetsmedier og på Instagram», undersøker Marit Matthiesen kontroversene rundt Durek Verrett (Shaman Durek) og hans forhold til prinsesse Märtha Louise med utgangspunkt i Stig Hjarvards medialiseringsteori. Ved å analysere fremstillingen av Verret i den norske avisen *VG* og parets selvrepresentasjon på deres Instagram-profiler peker hun på tre hovedgrunner til at Verretts nysjamanistiske virksomhet skaper debatt: hans tilknytning til kongehuset, den kommersielle siden ved hans nyreligiøse tilbud, og hans kontroversielle utsagn om sykdom og barn som bryter med norske kulturelle normer. Nyhetsmediene preges både av en kritisk-sekulær overvåkning av religion og en sensasjonspreget logikk, mens Verrett og Märtha Louise bruker Instagram for å adressere offentligheten på egne premisser og kontrollere fortellingen om seg selv. Innleggene deres gir samtidig nyhetsmediene nytt stoff, noe som viser hvordan kontroverser skapes i samspillet mellom ulike medielogikker.

I artikkelen «Tro och praktik mellan marginaler och mainstream: Om att studera människors intresse för paranormala fenomen», undersøker Cristoffer Tideliu hvordan paranormale trosforestillinger og praksiser beveger seg mellom marginer og mainstream i dagens Sverige. I sin analyse av kvantitative og kvalitative data om paranormale holdninger finner han en viss nedgang av slike forestillinger siden 1990-tallet, men peker samtidig på at utøverne i studien føler seg mindre stigmatisert og mer akseptert i samfunnet. Tideliu knytter utviklingen til populærkulturelle produkter som normaliserer og skaper fascinasjon rundt paranormale tema. I artikkelens andre del diskuterer Tideliu hvordan interne konflikter i det paranormale miljøet kom til uttrykk gjennom angrep på ham og hans forskning, samt de forskningsetiske utfordringene dette medførte. Artikkelen viser hvordan kulturelle endringsprosesser

kan dekontroversialisere religiøse praksiser, samt hvordan forskeren og forskningsprosessen kan bli dratt inn i dynamikkene som studeres, særlig i felt preget av tidligere kontroverser og motstridende interesser.

Avsluttende refleksjoner

Til sammen avdekker temanummerets fire artikler noen felles dynamikker i kontroversialisering av religion. Et overordnet tema i artiklene handler om majoritetens møte med minoritetsreligioner og deres religiøse uttrykk. Studiene identifiserer velkjente dynamikker der et sekulært, kulturelt luthersk protestantisk samfunn er kritisk til minoritetsreligioner, særlig de som fremstår som fremmede og problematiske. Majoriteten kritiserer enten slike religiøse former fordi de vurderer at gruppenes regler, normer og religiøse sosialisering begrenser individets frihet, eller fordi de opplever at minoritetsreligioner skiller seg fra «vanlig religion», altså som annerledes enn luthersk protestantisme (Berglund 2014; Bengtsson 2020, 13). Religiøs annerledeshet aksepteres som del av det pluralistiske samfunnet innenfor den dominerende diskursen, så lenge denne ikke påvirker offentlige anliggender som helse, barn og skole og konkurrerer med majoritetens verdier og sannhetskrav. Særlig barneoppdragelse er et omstridt tema (jf. Frisk, Åkerbäck og Nilsson 2018), hvilket understrekes av Trangerud, Nilsson og Åkerbäck, og Matthiessen sine funn i temanummerets artikler.

Artiklene viser også hvordan medialisering og mediers logikker har en sentral rolle i å konstruere eller videreformidle kontroverser, og gjøre disse til offentlige diskusjoner. Flere av studiene viser at nyhetsmedier fungerer som det sekulære samfunnets talerør, som fremhever religiøse grupper som bryter med storsamfunnets verdier og normer. Mediene blåser opp mindre konflikter og gjør disse til offentlige disputer, samt produserer og formidler fordommer om religiøse minoriteter (Økland 2021).

Artiklene vitner om at det fortsatt er fruktbart å anvende medialiseringsteori for å analysere hvordan offentlige kontroverser konstrueres og utspiller seg. Likevel er det tydelig at tradisjonelle nyhetsmedier bare utgjør en liten del av vårt medialiserte hverdagsliv. Matthiessens diskusjon av Verretts Instagrambruk viser at digitale og sosiale medier spiller en sentral rolle i kontroversialiseringsprosesser. Fremtidig forskning bør granske hvordan digitale plattformers stadig skiftende funksjonsmåter bidrar til å kontroversialisere ulike tema.

Samtidig bidrar artiklene med innsikter om hva konteksten betyr for hvordan religion blir kontroversiell. Tideliuss' bidrag diskuterer hvordan det offentlige bildet av paranormale praksiser, okkultisme og nyreligiøsitet har forandret seg de siste tiårene. På 1970- og 80-tallet var såkalte «sekt» og «kulter» et svært kontroversielt tema i vestlige samfunn, og frykten for at familiemedlemmer skulle «hjernevaskes» spredde seg (Richardson 2012). I dag har praksiser som ble assosiert med subkulturer, som meditasjon eller astrologi, funnet inngang i mainstreamkulturen. Med populærkulturens drahjelp har nyreligiøse forestillinger og praksiser blitt «smurt tynt utover» samfunnet (Gilhus og Mikaelsson 2005, 12), slik at deres religiøse dimensjoner og røtter i alternativbevegelsen er utydelige. Tideliuss' observasjon om at paranormalt og nyreligiøst innhold normaliseres, stemmer med observasjoner som Flensner har gjort fra svensk skole om at det finnes en «spirituell diskurs» – altså en aksept for nyreligiøsitet, fordi elevene opplever at denne formen for religion, forskjellig fra institusjonalisert religion, er mer kompatibel med et individualisert samfunn som vektter individets selvrealisering og utforskertrang (Flensner 2015, 256).

Dette betyr ikke at nyreligiøse praksiser ikke lenger skaper kontroverser. Matthiesens artikkel viser at Durek Verretts form for nysjamanisme, presentert i tradisjonelle nyhetsmedier, overskrider grensen for hva den norske offentligheten aksepterer. Grenseoverskridelsen bestemmes likevel ikke av praksisene selv, men av deres plassering i det moderne, differensierte samfunnet. Mange gjør kanskje narr av enkeltpersoners tro på for eksempel romøglar, men trosforestillingen blir først kontroversiell hvis den krysser feltgrensen til det som anses som offentlige institusjoners ansvar: folkehelse, barneoppdragelse og representasjon av kongeriket Norge.

Verretts sak viser dermed hvordan kulturell og politisk kontekst påvirker hvilke tema som blir kontroversielle. I Norge, der han giftet seg med prinsessen, er han en omstridt skikkelse, mens han ikke vekker den samme oppmerksomheten i hjemlandet USA. Rettssakene og de underliggende kontroversene som Trangerud diskuterer, er derimot spesifikke for den amerikanske konteksten. At religiøse initiativ mot barnevaksinering er et langt mer betent tema i USA enn i Skandinavia, skyldes flere faktorer: USAs mer mangfoldige religiøse landskap, lavere tillit til myndighetene og politiske dragkamper i en innbitt kulturkamp. Samtidig har lokale kontroverser, særlig de som oppstår i USA, ringvirkninger globalt når de formidles i mediene. Et viktig tema for videre forskning er å se på hvordan slike kontroverser endres når de eksporteres i medialisert form og krysser kulturelle grenser. Et slikt fokus er særlig

relevant i undersøkelser av pågående samfunnsdebatter om innvandring og islam, Israel-Palestina-konflikten og antisemittisme.

Vi håper at dette temanummeret er nyttig for lesere som ønsker å forstå hvordan religion kan skape kontrovers, og at det inspirerer forskere til å forfølge tematikken videre.

Vi ønsker å takke bidragsyterne for godt samarbeid og spennende diskusjoner, fagfellene for verdifulle tilbakemeldinger som har løftet kvaliteten på temanummeret, forskergruppen for det inspirerende rammeverket rundt arbeidet med dette temaet, og *DIN*-redaktør Marianne Hafnor Bøe for invitasjonen til å være gjesteredaktører samt hennes kompetente veiledning gjennom publikasjonsprosessen.

Litteratur

- Andersson, Mette. 2018. *Kampen om vitenskapeligheten: Forskningskommunikasjon i et politisk betent felt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Anker, Trine, Marie von der Lippe og Christian Sæle. 2025. *Kontroversielle tema i utdanning – hva står på spill*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bengtsson, Håkan. 2020. «Didaktiska reflektioner om judendom, stereotyper och tankefigurer.» *Nordisk Judaistik* 31 (2): 3–20. <https://doi.org/10.30752/nj.89966>.
- Berglund, Jenny. 2014. «Swedish Religion Education: Objective but Marinated in Lutheran Protestantism?» *Temenos – Nordic Journal of Comparative Religion* 49 (2): 165–184. <https://doi.org/10.33356/temenos.9545>.
- Bøe, Marianne Hafnor. 2019. *Feminisme i Islam*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bøe, Marianne Hafnor. 2022. «Hvem kan stå foran? Religionsmangfold og diskusjoner om kjønnslikestilling blant norske muslimer.» I *Møter og mangfold: Religion og kultur i historie, samtid og skole*, redigert av Hildegunn Valen Kleive, Jonas Gamborg Lillebø og Knut-Willy Sæther, 83–107. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.156.ch4>.
- Cottle, Simon. 2006. *Mediatized Conflict: Developments in Media and Conflict Studies*. Maidenhead: Open University Press.
- Flensner, Karin Kittelmann. 2015. «Religious Education in Contemporary Pluralistic Sweden.» Doktorgradsavhandling, Göteborgs universitet.
- Frisk, Liselotte, Sanja Nilsson og Peter Åkerbäck. 2018. *Children in Minority Religions: Growing up in Controversial Religious Groups*. Bristol: Equinox.
- Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. 2005. *Kulturens refortrylling: Nyreligiositet i moderne samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hauan, Lina Snoek og Trine Anker. 2021. «Fordommer mot religion: Epistemisk urettferdighet i klasserommet.» I *Fordommer i skolen*, redigert av Marie von der Lippe, 84–103. Oslo: Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215037417-2021-04>.

- Herbert, David. 2014. «Theorising Religious Republicisation in Europe: Religion, Media and Public Controversy in the Netherlands and Poland, 2000–2012.» I *Religion, Media, and Social Change*, redigert av Kennet Granholm, Marcus Moberg og Sofia Sjö, 54–70. New York: Routledge.
- Hjarvard, Stig. 2012. «Three Forms of Mediatized Religion: Changing the Public Face of Religion.» I *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*, redigert av Stig Hjarvard og Mia Lövheim, 21–44. Göteborg: Nordicom.
- Hjelm, Titus. 2014. «Controversial Popular Culture and Controversial Religion: Theorising the Connections.» I *Religion, Media, and Social Change*, redigert av Kennet Granholm, Marcus Moberg og Sofia Sjö, 162–174. New York: Routledge.
- Kühle, Lene. 2024. «Ignited by the Qur'an: Paludan's Attempt to Produce Global Injustice Symbols at the Freedom of Expression/Blasphemy Nexus.» *Temenos – Nordic Journal for the Study of Religion* 60 (1): 27–56. <https://doi.org/10.33356/temenos.136706>.
- Lundby, Knut og Kjersti Thorbjørnsrud. 2012. «Mediatization of Controversy: When the Security Police Went on Facebook.» I *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*, redigert av Stig Hjarvard og Mia Lövheim, 95–108. Göteborg: Nordicom.
- Lövheim, Mia. 2024. «The «Qur'an Crisis» in the Swedish Press: Negotiating Freedom of Speech in a Mediatized and Religiously Diverse Society.» *Temenos – Nordic Journal for the Study of Religion* 60 (2): 225–250. <https://doi.org/10.33356/temenos.142668>.
- Repstad, Pål. 2020. *Religiøse trender i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Richardson, James T. 2012. «Major Controversies Involving New Religious Movements.» I *The Cambridge Companion to New Religious Movements*, redigert av Olav Hammer og Mikael Rothstein, 44–60. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sætra, Emil. 2021. «Hva er et kontroversielt spørsmål?: En definisjonsteoretisk analyse – og litt om implikasjoner for pedagogisk praksis.» *Norsk pedagogisk tidsskrift* 105 (1): 93–102. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2021-01-09>.
- Taira, Teemu. 2014. «Media and the Nonreligious.» I *Religion, Media, and Social Change*, redigert av Kennet Granholm, Marcus Moberg og Sofia Sjö, 110–125. New York: Routledge.
- Toft, Audun. 2017. «Islam i klasserommet – Unge muslimers opplevelse av undervisningen om islam.» I *Religion og ungdom*, redigert av Ida Marie Høeg, 33–50. Oslo: Universitetsforlaget.
- von der Lippe, Marie. 2010. «Youth, Religion and Diversity: A Qualitative Study of Young People's Talk about Religion in a Secular and Plural Society. A Norwegian Case.» Doktorgradsavhandling, Universitetet i Stavanger.
- von der Lippe, Marie. 2021. «Teaching Controversial Issues in RE: The Case of Ritual Circumcision.» *British Journal of Religious Education* 43 (4): 400–410. <https://doi.org/10.1080/01416200.2019.1638227>.
- Økland, Kristoffer Løkken. 2021. «Medialiserte fordommer?: Unge jøders opplevelse av medie-debatten om rituell omskjæring av gutter.» I *Fordommer i skolen: Gruppekonstruksjoner, utenforskap og inkludering*, redigert av Marie von der Lippe, 104–128. Oslo: Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215037417-2021-05>.
- Økland, Kristoffer Løkken og Henriette Hanky. 2025. «Når forskning blir kontroversiell: Unge religionsforskeres refleksjoner over møter med betente tema.» I *Kontroversielle tema i utdanning – hva står på spill?*, redigert av Trine Anker, Marie von der Lippe og Christian Sæle, 257–276. Oslo: Universitetsforlaget.